

MAZOWIECKI
WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR
ZABYTKÓW

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Warszawie
ul. Nowy Świat 18/20, 00-373 Warszawa
tel. (+48) 22 44 30 400, fax (+48) 22 44 30 401
www.mwkz.pl

Warszawa, 15 listopada 2023 r.

WN.5183.1.59.2023.JB

**Rzymskokatolicka Parafia pw. św. Wojciecha w Nasielsku
ul. Świętego Wojciecha 13,
05-190 Nasielsk**

Dot. wydania zaleceń konserwatorskich odnośnie planowanych prac remontowych w kościele pw. św. Wojciecha w Nasielsku, pow. nowodworski.

Odnosząc się do wniosku z dnia 16.08.2023 r. (data wpływu do urzędu: 18.08.2023 r.), wniesionego w sprawie wydania zaleceń konserwatorskich odnośnie planowanych prac remontowych w kościele pw. św. Wojciecha w Nasielsku, pow. nowodworski, **Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków (MWKZ) przedstawia, co następuje.**

Kościół farny w Nasielsku objęty jest indywidualną ochroną konserwatorską wynikającą z wpisu do rejestru zabytków nieruchomości decyzją Głównego Konserwatora Zabytków z dnia 10.04.1971 r., pod nr rej. A-950. Kościół położony jest na terenie parku ujętego w gminnej ewidencji zabytków. Ze świątynią powiązane są obiekty będące pod ochroną konserwatorską: dawna plebania obecnie pełniąca funkcję domu parafialnego oraz tzw. kiosk przykościelny (zlokalizowany na terenie działki 2079 obr. 0001). Zgodnie z art. 27 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840 ze zm.), na wniosek właściciela lub posiadacza zabytku wojewódzki konserwator zabytków przedstawia, w formie pisemnej, zalecenia konserwatorskie, określające sposób korzystania z zabytku, jego zabezpieczenia i wykonania prac konserwatorskich, a także zakres dopuszczalnych zmian, które mogą być wprowadzone w tym zabytku.

Obecny kościół rzymskokatolicki w Nasielsku położony jest na działce u zbiegu dzisiejszych ulic św. Wojciech, Żwirki i Wigury oraz Kościelnej, otoczony murem ogrodzeniowym. Wzniesiony w latach 1898-1901 wg. projektu Piusa Dziekońskiego, na miejscu XV- wiecznej świątyni. W czasie okupacji hitlerowskiej kościół zamieniony na magazyn. W 1945 roku uszkodzony przez artylerię radziecką, a następnie niemiecką.

Kościół jest orientowany, murowany, nieotynkowany, z cokołem w okładzinie kamiennej-granitowej, złożony na rzucie krzyża tacińskiego, trójnawowy, w typie bazyliki, z wieżą od strony zachodniej mieszczącą westybul, absydami przy ramionach transeptu od stron wschodniej

i zachodniej oraz z kaplicą i zakrystią flankującymi prezbiterium. Bryła zwarta, klarowna. Korpus główny nakryty dachem dwuspadowym, nawy boczne - pulpitowymi, wieża i sygnaturka, kaplice i absydy - dachami wielopołaciowymi. Elewacje o harmonijnej artykulacji wyznaczonej przez naprzemiennie ułożone ostrołukowe otwory okienne oraz przypory. Wejście główne na osi środkowej, w uskokowej arkadzie ostrołukowej, w tympanonie której umieszczono medalion z przedstawieniem mozaikowym Matki Bożej Częstochowskiej. Nad arkadą wejściową trójkątny szczyt również z medalionem mozaikowym. Korpus wieży dekorowany gzymsami uskokowymi, triforium w ostrołukowej arkadzie z witrażem w tympanonie, fryzem ząbkowym oraz biforium z balkonikiem z ceglana balustradką. Hełm wież zwieńczony pinaklem. Arkadę wejściową flankują dwa okazałe okna, powyżej nich ścianki zamykające nawy boczne z trzema blendami ostrołukowymi po każdej ze stron. Schody zewnętrzne z bloków granitowych. Więźba dachowa stolcowo-płatwiowa, oryginalna. Dach obecnie kryty blachą, pierwotnie dachówką ceramiczną. Sklepienia krzyżowo-żebrowe oraz gwiaździste. W większej części kościoła zachowana oryginalna posadzka płytkowa ułożona we wzór geometrycznych motywów, szachownicy i wzoru tzw. dywanowego. Posadzka wymieniona w kaplicy bocznej i prezbiterium na kamienną. Zachowany bogaty wystrój malarski, wyposażenie ruchome: ołtarze boczne – drewniane i kamienny, ambona, konfesjonały, stalle, feretrony, balustrada chóru muzycznego, a także stolarka drzwiowa wraz z dekoracyjnymi kutymi kratami. Ciekawostkę stanowią napisy na ceglach m.in. w przejściu na chór muzyczny datowane na od pocz. XX wieku do czasów obecnych.

W dniu 18.10.2023 r. odbyły się oględziny kościoła z udziałem przedstawicieli Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Warszawie. Na miejscu zapoznano się ze stanem faktycznych więźby, posadzki oraz pozostałych elementów budynku podlegających wnioskowanemu remontowi. Wykonano dokumentację fotograficzną.

Zakres zamierzonych działań obejmuje:

1. wymianę pokrycia dachowego wraz z orynnowaniem oraz remont konserwatorski więźby dachowej kościoła,
2. wymianę części lub całości posadzki wewnątrz świątyni,
3. remont schodów zewnętrznych
4. wykonanie nowego uszczelnienia otworów okiennych w nawie głównej i nawach bocznych

Określając zalecenia konserwatorskie względem planowanej inwestycji na wstępie warto zaznaczyć, iż obowiązująca dla przedmiotowego obiektu ochrona konserwatorska obejmuje bryłę i detal. Priorytetową wartością jest ponadto zachowanie autentyzmu substancji rozumianej jako oryginalny materiał i technologia wykonania. **Po analizie ujętych we wniosku działań tutejszy organ konserwatorski przedstawia poniżej zalecenia:**

1.

- Pierwotnym poszyciem dachu kościoła była dachówka ceramiczna najprawdopodobniej zakładkowa. Najwłaściwszym działaniem jest przywrócenie oryginalnego poszycia dachu. Jednakże, z uwagi na fakt, iż dostępną w ilości mogącej pokryć dach kościoła byłaby tylko dachówka współczesna charakteryzująca się większym niż dachówka historyczna ciężarem, należy określić możliwość wytrzymałości historycznej więźby poprzez wykonanie właściwej ekspertyzy i obliczeń. W przypadku, gdy wyniki obliczeń potwierdziłyby możliwość położenia dachówki ceramicznej bez konieczności wzmocnienia więźby, zaleca się odtworzenie oryginalnego poszycia dachu. Opcjonalnie dopuszcza się wykonanie poszycia dachu z blachy miedzianej.
- Rynny i rury spustowe zaleca się wykonać z materiału tożsamego do poszycia dachu. Dopuszczalnym rozwiązaniem jest też montaż rur spustowych z blachy imitującej miedź po spatynowaniu tj. w kolorze brązowo-szarym. Konserwacji należy poddać ozdobne wsporniki żygaczy na wieży.
- Zaleca się przywrócenie oryginalnego wyglądu sterczyn na wieży od strony zachodniej oraz wieżyczki pod sygnaturkę poprzez demontaż blachy i odsłonięcie wskazanych elementów, które najpewniej są betonowymi odlewami. W razie potrzeby należy elementy te poddać konserwacji.
- Prace związane z więźbą dachową poleca się poprzedzić sporządzeniem inwentaryzacji, waloryzacji, ekspertyzy określającej stan zachowania, oraz opinii dotyczącej kwestii obecności grzybów, wykonaniem badań wilgotnościowych oraz ekspertyzy entomologicznej rozstrzygającą ewentualną obecność i rodzaj szkodników drewna. Sporządzona dokumentacja powinna być podstawą do sformułowania wniosków konserwatorskich i przygotowania projektu konserwatorsko-budowlanego.
- Zaleca się konserwację elementów więźby, wymiana zdegradowanych elementów dopuszczalna jest jedynie w niezbędnym zakresie potwierdzonym badaniami.

2.

- Odnosząc się do zamierzenia w zakresie posadzki wewnątrz świątyni, tutejszy organ konserwatorski zaznacza, iż wymiana możliwa jest jedynie części posadzki wtórnej. Pod względem estetycznym nowa posadzka powinna stanowić kontynuację posadzki historycznej.
- Zachowaną oryginalną posadzkę z płytek ceramicznych należy poddać konserwacji poprzez uzupełnienie ubytków i pęknięć właściwymi masami barwionymi. Wymianę historycznych płytek dopuszcza się w przypadku elementów zdegradowanych w około 50% i więcej

powierzchni płytki. Uzupełnienia należy dokonać materiałem o tożsamy do oryginału wymiarach, właściwościach i kolorze, płytki nowe powinny być barwione w masie.

- Zdegradowane płytki wykonane na stopniu między nawą a kaplicą dopuszcza się wymienić na nowe w tożsamej formie i kolorze, z zachowaniem szerokości spoiny.

3.

- Istniejące schody zewnętrzne należy wyremontować poprzez naprawę ceglanej podbudowy, przełożenie bloków granitowych zgodnie z istniejącym układem i wykonanie nowych spoin z zaprawy cementowej.
- Murek rampy od strony południowej z uwagi na stopień destrukcji zaleca się zdemontować i odbudować w tożsamej lub zbliżonej formie, z betonu o drobnym uziarnieniu w kolorze szaro-beżowym. Nawierzchnie jezdni rampy należy wykonać z kamienia pod względem kolorystyki nawiązującego do okładziny cokołu kościoła lub z granitu strzegomskiego, w kolorze analogicznym do położonego na spoczniku przy wejściu bocznym.
- Zaleca się pomalowanie barierki na kolor czarny lub grafitowy o matowym wykończeniu.

4.

- Uszczelnienie okien nawy głównej i bocznych wykonane z masy prawdopodobnie silikonu należy usunąć i zastąpić nowym z zachowaniem estetyki wykończenia. Zaleca się użycie masy barwionej w kolorze szaro-brązowym lub ciemnym brązowym.

Zgodnie z art. 36. ust. 1. pkt 1 i pkt 3 pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków wymaga prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, a także prowadzenie badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru.

Z upoważnienia
MAZOWIECKIEGO WOJEWÓDZKIEGO
KONSERWATORA ZABYTKÓW

/-/

Joanna Lasek
Kierownik Wydziału Zabytków Nieruchomych
/Podpisano elektronicznie/

Otrzymują:

1. Adresat
2. WUOZ aa